

VREDESKOERIER

'T KAN ANDERS

TIJDSCHRIFT VOOR EEN LEEFBARE WERELD

UITGAVE: PAIS, HUMANISTISCH VREDESBERAAD & HAAGS VREDES PLATFORM, JAARGANG 31, NUMMER 1 FEBRUARI 2008

De Demonstratie voor het Binnenhof tegen de uitzending van Nederlandse troepen naar Uruzgan, 16 december 2007.

Hoe vrij staat demonstreren?

Al jaren dienden leden van het Haags Vredesplatform klachten in over het optreden van de politie Haaglanden en de veiligheidsdiensten van de Nederlandse overheid bij de Nationale Ombudsman. Die bleek daarin geïnteresseerd omdat men wilde weten of het demonstratierecht, zoals dat in de Wet Openbare Manifestaties werd omschreven, ook correct werd uitgevoerd. In de praktijk leek het erop alsof de politie zelfstandig besliste wanneer er gedemonstreerd mocht worden en wanneer niet. Vooral wanneer de VS in het geding dreigden te geraken, greep de politie, soms bijgestaan door de veiligheidsdiensten van de Amerikaanse Ambassade in. Zij nam materiaal in beslag, arresteerde willekeurig en vervalste verbalen. Klachten bij de burgemeester leidden tot belofte tot verbetering, geverbaliseerd werden vrij gesproken. Vooral goedwillende demonstranten van buiten Den Haag moesten het ontgelden. Er bestaat namelijk een APV waarin voor aanmelding van elke demonstratie een termijn van vier dagen geldt. Protest tegen deze bepaling haalde bij de Hoge Raad niets uit, en de politie zag hierin een door Deetman opgelegd vergunningenbeleid – tot ergernis

overigens van de burgemeester zelf. Op 13 december 2007 bracht de Ombudsman rapport uit. Dit boekwerk, getiteld *Demonstreren staat vrij*, verscheen na een onderzoek van reeksen klachten en incidenten, als anonieme vragen geredigeerd, maar voor het merendeel voor leden van het Haags Vredesplatform waren ze duidelijk herkenbaar als hun eigen verhalen of van hun kameraden. Voor een groot gedeelte wordt met de meest excessieve opvattingen van de politie, met name tegen eenmansmanifestaties, de vloer aangeveegd. De Ombudsman heeft (heel uitzonderlijk) een folder of "demonstratiekaart" opgesteld, die iedere demonstrant in Den Haag op zak kan steken. Op het titelblad van dit rapport ziet men Tom in een politiepak weggrennen, achtervolgd door Jerry met een demonstratiebord, waarop art. 9 van de Grondwet wordt verdedigd. Hierin wordt vooral aangegeven waarom de politie in de fout is. De Ombudsman heeft zelfs kleine brochures uitgegeven, waarin wordt vastgelegd wat wel en niet mag. Zo moet eens en vooral duidelijk zijn dat eenmansacties geen "openbare manifestaties" zijn, die als demonstratie moeten worden aangemeld.

Maar niet alle 's-Gravenhaagse folklore is daarmee van de baan. Er blijft een marge voor de politie voor allerlei vormen van *Bespitzelung* ter wille van de bescherming van Binnenhof, ambassade- en regeringsgebouwen. En al mag de beveiligingsdienst van die gebouwen de politie niet aansturen, de politie mag *Ausweis* vragen, in tassen en onder jassen kijken als naar HAAR oordeel een veiligheidsprobleem bestaat. Voor de legitimatieplicht wordt verwezen naar het verloren proces van Rob Boogert, die voor de Amerikaanse ambassade weigerde zijn ID te tonen. In Den Haag mogen geen spandoeken gedragen worden, zoals eertijds tijdens Paasmarsen. In de door de Ombudsman gedoogde standaard-afspraken is sprake van een verbod van "dikke stokken", en de politie verklaart elke houten drager van een spandoek te dik. Zoals tijdens de laatste Paasmars van 2006. Uitzondering zijn de broze latjes van Frans Rutgrink, wiens actieboarden na inbeslagname door de politie gerechtelijk door hem met succes zijn teruggevorderd. Ernstige kritiek heeft de Ombudsman kritiek op de vierdagentermijn voor aanmelding, zoals die in de Haagse APV staat. Met name voor kleine demonstraties en directe reactie op de actualiteit pleit de Ombudsman een andere regeling. Wie wegens een onverwacht schandaal zonder aanmelding voor de Tweede Kamer wil staan om met een groep zijn verontwaardiging te uiten, is in overtreding. De politie moet zich dan echter beperken tot het opmaken van proces-verbaal, zij mag de demo niet ontbinden zonder eerst de burgemeester te raadplegen. Deze kan de demonstranten – dank zij een vonnis van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens – niet zomaar wegsturen, zeker niet als er voor mensenrechten of vrede wordt betoogd. Feitelijk heeft het Europese Hof de uitspraak van de Hoge Raad over de vierdagentermijn *overruled*. Maar zolang de gemeente zijn regels niet heeft veranderd, kan de politie aan alle "overtreders" *Ausweis* vragen en iedereen die er geen wil tonen, oppakken, zodat er alsnog een einde aan het gebeuren komt, - en daarna nog 50 € extra incasseren. Kassa en leve het prestatiecontract! Voorlopig dus ID meenemen.

Jan Bervoets

Van de redactie

Dit jaar hopen we dat er weer afwisselend een klein actualiteiten-nummer zal verschijnen en een dik nummer met beschouwende artikelen en in een opmaak van meer professionele kwaliteit. Maar ook in deze dunne nummers willen we er zoveel mogelijk moois van maken.

Want vrede en ontwapening wordt niet alleen bereikt door beschouwing en interne discussie. Ook de actualiteit en de directe actie daarop is belangrijk nieuws en daarvan willen wij de lezers blijvend op de hoogte houden.

De redactie van dit actualiteitsnummer heeft enkele ingrijpende wijzigingen ondergaan. Wij moeten afscheid nemen van Jan Taat, die na jarenlange trouwe dienst naar het buitenland vertrekt. Ook Anke Polak heeft haar functie neergelegd. Intussen heeft Jan Bervoets de gelederen versterkt. We zullen proberen met hetzelfde gedreven enthousiasme voort te werken.

De jaarwisseling is niet zonder actie en reactie voorbijgegaan. Berichten van tienemende militarisering van de samenleving en de verwevenheid van het bedrijfsleven met het militaire apparaat blijven ons verontrusten. De vrijheid van demonstratie is nog steeds in het geding!

Een strijdbaar 2008 toegewenst door Bernadette, Chris, Gerrit, Jan, Kees en Koos, met hartelijke groeten van de scheidende redacteuren Anke en Jan Taat

Oorlogje spelen

Steeds meer wordt er gebruik gemaakt van private ondernemingen bij de nieuwe oorlogen. Ook de Nederlandse krijgsmacht maakt hier gebruik van en zal dit in de toekomst steeds meer doen. De Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) heeft in december een rapport uitgebracht over de Nederlandse situatie.

Tot nu toe wordt door de Nederlandse krijgsmacht bij militaire missies ook gebruik gemaakt van private ondernemingen (PMC's). De bedrijven zijn betrokken bij de catering, vervoer van voeding en brandstof of leveren civiele ingenieurs en Afghaanse contractanten die de bases beveiligen. In Uruzgan worden we daar steeds meer afhankelijk van. Wereldwijd neemt deze "private militaire industrie" sinds de jaren 90 toe. In het rapport van de AIV worden de volgende oorzaken vermeld:

- door toename van internationale vredesoperaties is er steeds meer "vraag",
  - door technische ontwikkelingen wordt onderhoud complexer, zodat particuliere bedrijven de apparatuur moeten bedienen (zelfs onbemande vliegtuigjes worden door burgers bediend)
  - steeds meer overheden worden gepri vatiseerd om reden van efficiëntie;
  - er is een spanning tussen politieke ambities en militaire mogelijkheden.
- Daarnaast worden de bedrijven gesplitst in "huurlingen" met en "huurlingen" zonder wapens. Door de misdrijven in Irak door werknemers van het Amerikaanse militaire bedrijf Blackwater is de betrouwbaarheid van deze organisaties onderwerp van onderzoek. Doordat er miljoenen gemoeid zijn bij deze transacties, worden de betrokken belangen heel groot.

Een heel nieuw militair-industrieel complex is ontstaan, waarbij het "algemeen belang" totaal ondergesneeuwd raakt. Winst en geld spelen zoals altijd de hoofdrol, om nog maar te zwijgen over de fraudegevoeligheid. Tot nu toe is nog niet aangetoond dat het gebruik van deze bedrijven echt geld besparen.

Ook interessant is de juridische aansprakelijkheid van de PMC's. Volgens de AIV vallen de PMC's niet onder de militaire discipline & bevelstructuur en zijn volgens internationaal recht: burgers die onder jurisdictie staan van de zendstaten. De democratische controle op het totaal van de Nederlandse inspanning wordt hierdoor moeilijk.

De AIV verbaast zich over de stilte van de politiek over het gebruik van

de civiele dienstverlening van de krijgsmacht. Juist omdat de regering politiek verantwoordelijk is voor het handelen van deze ingehuurd bedrijven. Een bijzonder probleem doet zich voor doordat er 'gaten' in de mogelijkheid tot rechtsvervolgning zijn indien *contractors* zich schuldig maken aan misdrijven. Zo kan Nederland in Afghanistan vrijwel geen extraterritoriale jurisdictie (rechts-macht) over zijn private personeelsleden uitoefenen omdat het overgrote deel van hen niet de Nederlandse nationaliteit heeft. De AIV pleit dan ook voor meer openheid over het gebruik van deze bedrijven en de formering van permanente waarnemingsteams van de overheid.

Bron: *AIV rapport over inhuren van militaire bedrijven.*

Anke Polak

VREDESKOERIER 'T KAN ANDERS

Vredeskoerier, 't Kan Anders voor een leefbare wereld, is een gezamenlijke uitgave van Pais, Humanistisch Vredesberaad en Haags Vredes Platform.

Eindredactie: Koos de Beus, Jan Bervoets, Kees de Boer. **Redactie:** Koos de Beus, Jan Bervoets, Kees de Boer, Reynold Klooker, Bernadette Pilanen,

Redactieadres: Postbus 10500, 2501 HM Den Haag; Epost: koerier2006@ddh.nl

De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen ligt bij de auteurs. De redactie beslist over plaatsing van ingezonden brieven en zal deze inkorten indien nodig.

Abonnementen (informatie en administratie): Vlamingsstraat 82, 2611 LA Delft, tel/fax: 015-212.16.94.

't Kan Anders verschijnt 4x per jaar als gezamenlijke editie met Stop Wapenwedloop, VD/AMOK, en WILPF(36 blz.) en 4x per jaar als gewone editie (8 blz.). Abonneren: maak € 15 over op giro 903.29.87, t.n.v. 't Kan Anders, Delft.

Wat u extra overmaakt wordt verwelkomd als gift voor het werk van de uitgevende organisaties!

Opmaak: Jan Bervoets

Druk: Albani BV. ISSN 0925-5893

Steun met uw ideeën, actieve inzet of bijdrage:

• **Haags Vredes Platform**, Postbus 10500, 2501 HM Den Haag, of Valkenboskade 461, 2563 JC Den Haag, 070-3922102 giro 496449; www.haags-vredesplatform.nl, vergaderingen: 3e dinsdag v.d. maand. 20 u., Binnendoor 30

• **Humanistisch Vredesberaad**, Postbus 235, 2300 AE, Leiden. tel: 0648 233329. Giro 79911 tnv HVB, Alphen a/d Rijn. info@humanistischvredesberaad.nl; www.humanistischvredesberaad.nl

• **Vereniging Pais**, Vlamingsstraat 82, 2611 LA Delft, tel. en fax: 015-2121694, giro 4173490; info@vredesbeweging.nl; www.vredesbeweging.nl

De collateral damage van het leven

Er zijn mensen die vinden dat het dragen van een Burka of een Boerkini een provocatie is aan de echte Nederlanders. Andere Nederlanders vinden weer dat fundamentalistische gelovigen niet gekwetst mogen worden, dat er geen al te nadrukkelijke vraagtekens gezet mogen worden bij sommige uitwassen van het geloof. Kunstenaars voelen zich weer gekwetst wanneer een directeur met bibberknieën razendsnel van mening veranderd over tentoon te stellen werk, wanneer de grond te warm wordt onder zijn voeten. Zo kan ik uren doorgaan. Feit is dat sommige mensen, groepen zich snel gekwetst voelen en anderen daar zeer gevoelig voor zijn. Want we moeten toch altijd aardig zijn voor elkaar. Is willens en wetens kwetsen of provoceren een goede manier van communiceren, de boel bij elkaar houden, de discussie op gang houden? Nee natuurlijk niet. Maar moeten we altijd maar goed communiceren, de boel bij elkaar houden. Ik denk het niet, het is dodelijk vermoeiend. Van mij mogen alle moslims in een Burka lopen als ze dat willen, mannen, vrouwen, kinderen. Voor mensen als Wilders, Verdonk, Jami, zou de burka ook een uitkomst zijn. Ze zouden al die bewakers kunnen ontslaan. Het enige probleem met hoofddoeken die te wijf zijn en burka's is dat de dragers van deze kledij vaak een gevaar vormen in het verkeer. Ik heb relatief veel vaker een bijna-botsing met dragers van deze kleding dan van andersgekleeden.

Misschien dat een handige ontwerper net als bij de Zeeuwse vrouwen een dode

hoekspegel kan bedenken voor genoemde kleding. Mensen kwetsen is niet leuk, maar vaak is kwetsen en gekwetst worden toch de collateral damage die bij het leven hoort, zoals ook ontroeren en ontroerd worden er bij hoort en zoveel. Wij mensen zijn veel emotioneler en sentimenteler dan de rest van de levende wezens. Voor schut staan is voor een koe een absolute non-issue, de volgende dag is iedereen vergeten dat hij zich had verslapen bij het melken of dat hij de verkeerde vlekken had aangetrokken. Wanneer ik tegen mijn geliefde zeg, dat ze niets waard en een hoer met een lelijke bek is, stommer dan het achterend van een regenworm en nog stinkt bovendien, dan is dat onnodig kwetsend en dient het geen enkel doel dan de mogelijkheid het als voorbeeld te kunnen geven in deze column. Iemand die zich beledigd voelt doordat iemand anders een burka draagt, hem als man geen hand wil geven, kritiek heeft op zijn geloof - die heeft pech en moet daar wat aan doen, en dan bedoel ik niet andere mensen bedreigen, maar werken aan het verhogen van de persoonlijke of collectieve kwetsdrempel.

Harry Zevenbergen

activisten. Zo kwam hij nog maar kort geleden met een voorstel voor een Gandhiaans geweldloos leger.
Bron: War Resisters International

WILPF en Vrouwen voor Vrede geven commentaar op rijksbegroting

De Politieke Werkgroep van Vrouwen voor Vrede en WILPF heeft, zoals elk jaar, in november een brief gestuurd aan de Tweede Kamer waarin ze commentaar geeft op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Defensie. De werkgroep pleit onder andere voor het betrekken van de Taliban en Hamas bij onderhandelingen en ze waarschuwt tegen meegaan in een oorlogszuchtige opstelling jegens Iran. De volledige tekst is te vinden op: www.vrouwenvoorvrede.nl

Vrouwen voor Vrede gaan door

Na rijp beraad heeft Vrouwen voor Vrede besloten niet te stoppen maar door te gaan als vereniging. Tot dusver was Vrouwen voor Vrede een beweging die plaatselijke groepen overkoepelde. De terugloop van het aantal actieve vrouwen en plaatselijke groepen maakte dat die structuur niet meer voldeed. Na meer dan een jaar van gedegen onderzoek werd de conclusie getrokken dat Vrouwen voor Vrede nog steeds een belangrijke rol kan spelen in de Nederlandse samenleving en dat - in een minder versnipperde structuur - er ook voldoende vrouwen zijn die daaraan willen werken. De eerste ledenvergadering van de nieuwe landelijke vereniging zal op 23 februari 2008 in de Johanneskerk te Amersfoort worden gehouden. Ontleend aan de *Nieuwsbrief van Vrouwen voor Vrede* 2007-6

Tegen het raketschild in Tsjechië!

De campagne 'Europe for Peace' ontstond spontaan op het European Humanist Forum van november 2006. De campagne voert actie voor een kernwapenvrij Europa en richt zich speciaal tegen de vestiging van VS-bases voor het raketschild in Oost-Europa. Op de website van de campagne www.europeforpeace.eu zijn onder andere verslagen met veel foto's te zien van demonstraties in Tsjechië en andere landen. In Tsjechië is 70% van de bevolking tegen de komst van het raketschild. Europe for Peace heeft ook een verklaring opgesteld die u op de website kunt ondertekenen.

Komt er een Paasmars?

Pasen is vroeg dit jaar, daarom snel dit bericht. Er zijn voorstellen om dit jaar een lange Paaswandeling te houden van een stad naar een andere (Delft - Den Haag), waarbij verschillende militaire of defensie-achtige gebouwen worden aangedaan. De mars is ca. 20 km lang, dus begin alvast te trainen. Definitief bericht volgt binnen enkele weken, maar houd 24 maart alvast maar in gedachten.

Jan Bervoets

Korte berichten

Spaanse pacifist Gonzalo Arias Bonet overleden

Op 11 januari 2008 overleed, 81 jaar oud, de pionier van het Spaanse pacifisme Gonzalo Arias Bonet. Hij verwierf bekendheid door zijn geweldloze strijd tegen het Franco-regime. In zijn boek 'Los Encartelados' beschreef hij toen hoe met een geweldloze revolutie een dictator ten val werd gebracht. Tot het einde van zijn leven bleef hij actief en was een steun en inspiratiebron voor jonge geweldloze

Chris Geerse.

Worden kleine kinderen groot, dan eten zij soldatenbrood

Op zaterdag 5 januari hielden het Franciscaans Vredesberaad en het Doopsgezind Vredeswerk voor het Ministerie van Defensie op het Plein in Den Haag een protestwake tegen het wervingsbeleid van de regering Balkenende voor het leger op scholen. Uit de toelichtingen op de begroting ("prinsjesdagbrieven") blijkt dat de ministeries van Defensie, Sociale Zaken en Onderwijs en Jeugdzorg een gezamenlijke afspraak hadden gemaakt over intensivering van de legerwerving onder de jeugd. Met name

op de onderkant van de samenleving. HAVO en VWO valt in deze strategie nagenoeg buiten schot. Ook moet de aandacht van defensie zich voornamelijk richten in CWI's en jeugdcentra in "aandachtswijken". Men wil dus vooral laag opgeleide soldaten hebben...

De protestwake van één uur werd uiteindelijk gehouden door twintig mensen, omdat leden van het Haags Vredesplatform, het Platform voor vredeseducatie en Vrouwen voor Vrede zich daarbij aansloten. Daarna

in het VMBO en de ROC's wordt men twee jaar vóór de indiensttreding voor het leger klaargestoomd door speciale instroom- en beroepsopleidingen (tot "veiligheidsdeskundige"). Het gevolg van een en ander is dat kinderen op de leeftijd van 17 jaar en misschien jonger in relatie worden gebracht met oorlog. Dat is in strijd met het internationaal verdrag tegen kindsoldaten, dat dit soort oorlogsgerelateerde relaties onder 18 jaar verbiedt; Nederland heeft dit verdrag dan ook niet ondertekend. Bij deze werving zou ook jeugdzorg betrokken worden. Tot 1 juli 2008 zal Defensie de mogelijkheid onderzoeken om jongeren in een instabiele gezinssituatie "op te vangen" in een onderkomen bij het leger. Ook zal Defensie in de arbeidsbureaus (CWI's) meer nadruk leggen op de werkgelegenheid die zij aanbieden. Op 2 november 2007 tekenden de ministeries een samenwerkingsovereenkomst om een en ander waar te maken. Opvallend was hierbij dat de wervingsstrategie vooral gericht was

vond een bijeenkomst plaats in de pastorie van de Boskerk, waarin een brief werd opgesteld aan de ministers Van Middelkoop, Plasterk, Donner en Rouwvoet, om te protesteren tegen de militarisering van de scholen en de werving van VMBO- en ROC-leerlingen onder achttien jaar. José van Leeuwen gaf hierna nadere uitleg over de prinsjesdagbrieven en de samenwerkingsovereenkomst. Tijdens de discussie kwamen er berichten dat er in Amsterdam reeds werkzoekenden uit speciale "aandachtswijken" op hun uitkering werden gekort, omdat zij onvoldoende belangstelling toonden voor de door Defensie aangeboden betrekkingen. Allerlei redenen om verdere acties voor te bereiden! We roepen op om over/al stickers aan te brengen tegen legerwerving en zoveel mogelijk folders te verspreiden, waarin de misleidende propaganda wordt ontmaskerd. De brochure, *Het leger als werkgever*, kan men aanvragen bij VD-AMOK

Jan Bervoets

Is terrorisme wetenschappelijk te benaderen?

Op 22 januari hield Bob de Graaff, hoogleraar terrorisme en contraterrorisme, zijn oratie in Leiden. Hij sprak hierbij over de gevoelens van "vloeibare angst", de onmacht te anticiperen, het nut van anticiperende maatregelen door de overheid en de plicht om er toch iets aan te doen. Waarmee kan de wetenschap burgers helpen om terrorisme een slag voor te zijn?

Het is verfrissend te merken dat de Graaff, door te wijzen op de soms overtrokken aandacht voor terrorisme door media en overheden, een grote dosis realiteitszin vertoont. Duidelijk is dat emotie een niet te verwaarlozen factor is bij alle betrokkenen. Toch gelooft de Graaff, dat door samenwerken van verschillende wetenschappelijke disciplines en verschillende ministeries resultaten te bereiken zijn. Hij wil dit vooral doen met het "TISSUE"-model, waarin elementen van nationale en internationale ontwikkelingen samen met de effecten van beleid, het discours en de techniek een rol spelen. Je kunt je daarbij afvragen of het verbod voor Iranese studenten om nucleaire kennis bij onze universiteit op te doen, niet overdreven is! Beter is het om studenten extra colleges ethiek en moraal te geven.

Anke Polak

Grote banken steunen bedrijven in illegale wapens

In november 2007 publiceerden het Netwerk Vlaanderen en de vakbond LBC een rapport over de betrokkenheid van de grote banken bij bedrijven die illegale wapens produceren, daarin handelen of op andere wijze de mensenrechten schenden. Fortis, ABN Amro en ING blijken 1,58 miljard in dergelijke bedrijven gestoken te hebben. Het complete rapport is te lezen in de online-leeszaal van het Museum voor Vrede en Geweldloosheid www.vredesmuseum.nl.

Chris Geerse

van oude dromen van woorden die voorbij gaan

*"In Vlaamse velden klappen rozen open
Tussen witte kruisjes, rij op rij,
Die onze plaats hier merken, wijl in 't zwerk
De leeuweriken sluitend werken, onverhoord
Verstomd door het gebulder op de grond."*

(Uit "In Flanders Fields van John McCrae (1872-1918)" - Gedichten uit de Grote Oorlog. Tom Lanoye).

Het is een kleine eeuw later vandaag; de Vlaamse velden werden Russische, elk humanaan denken verschroeiende opnieuw en de Soldaat behield ook na Wereldoorlog Twee zijn onzinnige standvastigheid.

Ja, er was soms hoop, er kwamen aarzelende nieuwe geluiden, "nooit meer oorlog" was heel even de leus, een vrolijke hoogst actieve generatie jongeren besloot dat er betere plichten en rechten waren dan oorlog bedrijven. Werk aan de winkel (!), Vietnam was een beschamende Amerikaans misgreep, een fatsoenlijk mens liet zich niet de dienst injagen en kernwapens moesten de wereld uit om te beginnen uit Nederland. Want was "de Rus" nou echt zo'n ongrijpbaar monster? Daarover moest helder nagedacht en geschreven worden.

Het was de tijd van de ludieke haast feestelijke demonstraties, de "stadvullende" in Amsterdam en Den Haag, naast de bescheiden manifestaties om de dienstweigeraars een steun in de rug te geven of de in El Salvador vermoorde IKON-journalisten te eren. *The times they are a-changing*. Maar immer zonder mankeren ...het politievertoon, de honden...de paarden....

"Wanneer eenmaal ergens kernbommen ontploft zijn moet je vrezen dat het voortbestaan van mensen in een groot gebied is bedreigd. En natuurlijk is de mate van verwoesting onvoorstelbaar...Wat je daaruit nog zou kunnen maken is, met al je idealisme, geringer dan je dacht in de periode van voor de tweede wereldoorlog." (Anton Constandse, radiogesprekken 1981/1982 met als titel "Leven op een vulkaan").

Er kwam ontspanning. Eindelijk, en nog wel vanuit het Sovjetblok, was daar die verbluffend intelligente bescheiden man, die een tijdlang het respect ontving van zeer velen; met Gorbatsjov ging het "vijanddenken" op de helling.

Al eerder had Constandse in hetzelfde interview verteld:

"Maar je kunt niet anders dan het idealisme dat je toen had hooghouden, omdat het eigenlijk niet te geloven is dat de mensheid zich op deze manier zal vernietigen. In de tweede plaats kun je niet anders leven dan bij dat ideaal...."

En: *"Je zou bij de gedachte aan die ondergang niet kunnen leven. Je zou geen gezin kunnen stichten, geen boek kunnen schrijven, geen bibliotheek kunnen aanleggen...Hoe zou je dan je leven moeten voortzetten?"*

Het nieuwe leven met Gorbatsjov voelde bijna als een droom...nog even ...en "de muur" zou vallen, was de grote wens. En die ging in vervulling. Maar zoals te verwachten was, liep alles toch weer heel anders dan we altijd in onze historische onnozelheid gehoopt hadden. Verwachting en hoop lopen elkaar voortdurend voor de voeten. Gorbatsjov verdween van het toneel en thans laat Poetin zich gelden.

Wie had kunnen veronderstellen dat een begaafde kritisch ingestelde en integere vrouw als Anna Politkovskaja vermoord zou worden om duistere redenen? Wie had ooit kunnen voorspellen dat schaker Kasparov eens door de politie geslagen en (vijf dagen)opgesloten zou worden. Erger nog is het vervolg: "Het volk", het eeuwige onbetrouwbare volk liet kort daarop en na dubieuze verkiezingen het intellect Kasparov vallen om de sluwe Poetivos een uiterst bedenkelijke eer te bewijzen.

Na die luidruchtige hollanditisjaren kregen we te maken met andersgerichte doelen, met een ongetemde industrialisatie, met het Vrije Marktsysteem, met een digitale realiteit. En bijna iedereen in de westerse samenleving wist zich haastig te emanciperen, groots of heel bescheiden. Vooral de vrouwen weerden zich heftig. En nu kan ik het niet laten of ik moet toch ook even Bart de Ligt het woord gunnen in zijn meesterwerk "Vrede als Daad" uit 1931, waar hij hulde brengt aan de vrouwen.

"Men verbaalt, dat tijdens de poolsche troebelen van 1861 een vrouw aan een al te driftigen knaap een van de straat opgenomen politiebaret ontnam en teruggaf aan een agent met de woorden: "Zulke wapenen hebben wij niet nodig!"

De vredesbeweging ging bepaald niet aan vlijt ten onder maar werd rationeler en verkleurde naar allerlei soorten initiatieven vol sociaal élan om een leefbare biotoop op aarde te behouden. Dat is verheugend; deze bezorgdheid is van alle tijden..

Opperhoofd Chief Seattle houdt de Amerikaanse regering al in 1855 voor:

"Wat er gebeurt met de aarde, gebeurt met de kinderen van de aarde. De mens heeft het web van het leven niet gegeven; hij is slechts één draad ervan. Wat hij met het web doet, doet hij met zichzelf."

Vluchten, wist ook Annie Schmidt, kan allang niet meer. Of je moet onze dagelijkse portie TV-soap daaronder verstaan, onze Suv, tweede woning, tweede auto, tweede partner. Een trieste vlucht., weg van oude dromen en voorbijgevoerde woorden.

Miep Schreijers

De krant voor wakker Nederland over honger

Door ondervoeding sterven elk jaar 3,5 miljoen kinderen. Dat zijn 67.307 dode baby's en peuters per week, of 400 per uur." Een wetenschappelijke studie stelt dat dit komt door gebrek aan leiderschap in het Zuiden. *De Telegraaf* maakt wel melding van de feiten, maar niet de naam van de studie. Ik kon hem niet vinden met Google, wel kom je er door het gegoogled achter dat iedere vijf á zes seconden een gangbaarder cijfer is, waardoor alles nog eens dubbel zo erg wordt. Bovendien zie je dat niet alleen activisten tegen honger, maar ook allerlei andere activisten (bijvoorbeeld tegen AIDS of Malaria) gebruik maken van dit soort cijfers, een soort sterftecijfer-wedloop.

Maar dit terzijde. Opvallend zijn de bijdragen op het bericht in *De Telegraaf*. Zestien van 146 reacties wijzen op wapenaankopen en wapenexport als reden voor de honger in landen in het Zuiden. Ik vind dat veel. Zeker omdat het niet *Trouw* e.d. betreft, maar *De Telegraaf*.

Jan uit Spijkenisse schrijft sarcastisch: "lang leve de wapenhandel van Amerika en Europa, want daar is in Afrika geen gebrek aan..." en een K. Rampersad uit Zaanstad vindt in een vijfdelige bijdrage aan de discussie dat wapendoorvoer stopgezet moet worden en de import op wapens verboden.

Het succesverhaal van een scheepswerf

Het gaat goed met wapenfabrikant De Schelde uit Vlissingen. Patrouilleschepen voor Zuid-Afrika en kleine

door

Martin Broek

fregatten voor Indonesië.

"Er komen meer exportorders aan", zo beloofd Directeur René Berkvens van de Schelde. Het is nog even afwachten welke landen nu weer Nederlandse oorlogsschepen zullen kopen, maar de Vlissingse werf breidt uit. Dit terwijl de werf in 2000 nog failliet dreigde te gaan. De overname door Kommer Damen werkt succesvol uit.

Hoe dat kan? Henk van Beers van de CNV-bedrijvenbond heeft wel een idee. Dat is te danken aan de combinatie van een aantal oorzaken: de nuchtere niet lullen maar poetsen mentaliteit van Damen, de goed geoliede verkooporganisatie van deze onderneming en natuurlijk de economische opleving. Ook de verkooptactiek van Damen speelt een rol bij de opleving van de Schelde: "Natuurlijk probeerde De Schelde ook schepen in het buitenland aan de man te brengen, maar bij Damen gebeurt dat veel efficiënter. Ze hebben een prima verkooporganisatie, hebben overal hun vertegenwoordigers en ze vliegen de hele wereld over. Je kunt Damen wel het grootste reisbureau van Gorinchem [waar de hoofdvestiging zit] noemen. En ze halen gewoon nergens hun neus voor op. Ze verkopen - bij wijze van spreken - met net zo veel enthousiasme een bootje met buiten-

boordmotor als een fregat. Daarbij gaan ze ervan uit dat een kleine klant een grote kan worden", aldus van Beers. Bovendien levert de overheid een bijdrage: "Vroeger was Nederland heel terughoudend bij het ondersteunen van pogingen van Nederlandse bedrijven zaken te doen in het buitenland. Andere landen gingen veel verder. Het vorige kabinet heeft daarin verandering gebracht. Balkenende, Brinkhorst en Bot toonden veel meer lef om Nederlandse producten en diensten in het buitenland aan de man te brengen. Dat is gunstig voor een bedrijf als Damen."

Waar de Campagne tegen Wapenhandel jaren geleden al voor vreesde (zie bijvoorbeeld *Explosieve Materie*) komt nu uit. De Schelde moet en kan overleven door grotere wapenexporten, waarbij de overheid de helpende hand uitsteekt en oppositie tegen de leveringen op een coalitie van politiek en bedrijfsleven stuit.

Wat vind U/jij van deze actie?

Op 4 april 2008 wordt miss landmine gekozen in Angola. Ik las in december over de verkiezing in een van de gratis spits krantjes. Het stuitte mij tegen de borst. Een vrouw zonder benen, of met een prothese gebruiken om je verhaal aan de man te brengen. Europese Unie en Angolese overheid denken daar blijkbaar anders over. En het moet gezegd, het resultaat mag er zijn; trotse vrouwen, die helaas een lichaamsdeel moeten missen. Ik ben nog steeds niet overtuigd, maar wat vind U/jij van deze actie?

Gaza en burgerlijke ongehoorzaamheid

Dat beslist niet alle Israëliërs de Gazastrook willen uithongeren blijkt uit de volgende steunoproep die wij ontvingen voor een daad van verzet:

De Israëliëse vredesorganisatie Gush Shalom is vanaf 26 januari begonnen met een hulpkonvooi naar Gaza vanuit Israël. Men wil de douane trotseren met onontbeerlijke waterfilters, die nu door Olmert en de zijnen tot voor invoer in de Gazastrook 'verboden produkt' zijn verklaard! Dank zij een opzettelijk door Israël veroorzaakt gebrek aan elektriciteit beschikken de bewoners van de Gazastrook al lang niet over de noodzakelijke waterzuiveringsfaciliteiten.

Bijdragen voor die actie kunnen worden overgemaakt op het postbanknummer van: Steuncomité Israëliëse Vredes- en Mensenrechten Organisaties (SIVMO) Postbank 6181625, Amsterdam, onder vermelding van: 'Gush Shalom-Jan 2008 convoy'.

In het voetspoor van Geert Mak (II)

Bij onze zoektocht naar wat de mens bezielde en helaas steeds weer bezielt om oorlog te gaan voeren, maakten we in Vredeskoerier/'t Kan Anders van december 2007 kennis met de opvattingen tijdens de oorlog 1914-1918 van generaal Von Bernhardt. Chalmers Mitchell, een zoöloog uit Engeland, berichtte hierover in zijn boekje van maart 1915 getiteld: 'Evolutie en de Oorlog'.

De generaal Von Bernhardt stelde in zijn toentertijd populair boek *Engeland als Duitsland's vazal* dat oorlogvoeren gewoon goed is, dat het helemaal hoort bij de ontwikkeling van de mensheid. Hij sprak van een fundamentele natuurwet die nu, na Charles Darwin's bevindingen nog weer eens duidelijk zou zijn aangetoond. Het mindere, het zwakkere, moet nu eenmaal wijken voor het sterkere. Hij zag er zelfs een opdracht in voor 'het sterkere' om de natuur daarbij een handje te helpen. Die sterkere was in zijn ogen zonder meer het Duitse volk sinds 1871 nu zelf verenigd, op het kritieke punt van haar evolutie. "De oorlog zou een biologisch juiste beslissingen geven omdat ze berust op de natuur zelve der dingen". Het is alsof men leest: "With God on our side". Hij beriep zich niet op God, maar op de door hem veronderstelde wetten der natuur! Het resultaat is even erg. "Duitsland", zo stelde hij vast "is de enige natie die met geestdrift de oorlog inging, bewust van een voorbestemde taak".

Louis Couperis (1863-1923)

's Zomers wilde de schrijver Couperis, bekend van boeken als *Eline Vere* en *De stille kracht*, nog wel eens het hete Florence, waar hij woonde, ontvluchten voor een koeler oord. Zo bevond hij zich in de zomer van 1914 in een pension in München. Hoe ervoer hij daar het uitbreken van de oorlog op 1 augustus? Wat zag hij om zich heen gebeuren? In brieven aan de redactie van *Het Vaderland*, de krant in Den Haag, deed hij verslag. Naderhand (1918) zijn ze verzameld tot een bundel getiteld: *Brieven van den nutteloozen toeschouwer*. Een nuttelooze toeschouwer zo beschouwde hij zichzelf ook. Wat drong er nu tot hem door wat er werkelijk gebeurde? Wat moest hij geloven? Duitsland verklaarde 1 augustus de oorlog aan Rusland. Moest hij nu voor Duitsland of voor Rusland

zijn? In zijn brief van die dag schreef hij onder andere:

"Er zijn ook te waarderen, te bewonderen, zo niet altijd lief te hebben kwaliteiten in onze stamverwante neven. Verwijt hen, vooral de noordelijkste, Les Prussiens, hun hard militarisme, het is mij wel. Ik voel verder, vooral in de Duitser, meer dan dat alleen. Ik voel in hem: 'Het Ideaal'. Als zij zingen met hun lichte ogen ten hemel: 'Deutschland über Alles...!' dan word ik geroerd, niet omdat ik dan mede wens dat Duitsland mag zegevieren over de wereld, maar om hun oprecht sentimenteel en hooghartig Ideaal. Een ideaal dat tragisch zou kunnen worden".

De dagen daarna loopt hij door de stad, mengt zich in de volksoploepjes voor de bulletins, ziet de troepen naar het station marcheren onder hoera en 'hoch' geroep van de omstanders. Inmiddels heeft Duitsland Frankrijk de oorlog verklaard en vervolgens Engeland weer aan Duitsland en dan schrijft hij op 8 augustus onder andere: "Troebelen te Antwerpen tussen Duitsers en Belgen: Luik in Sturm genomen. Ik begrijp niets meer. Naïef noemde ik de Duitsers, o duizendmaal naïefer ben ik. België? Maar België was immers altijd neutraal. Waarom dan Luik? Waarom dan België??¹ Ik vraag het om mij, een weinig indringend, ik geloof zelfs een weinig hoog. Ik vind het zo immens, wat ik om mij hoor en lees, dat ik weten wil en begrijpen... Zij verklaren het mij. Zij willen hebben dat ik het begrijp. Zij leggen mij uit, dat zij de bewijzen hebben, dat als zij niet België's grenzen waren overgetrokken, het Franse leger... Ge begrijpt wel. Zij zijn dus in hun Recht. Jawel, jawel, ik begrijp. Ik begrijp nu alles van het vreselijk 'Recht'. Maar ik begrijp ook andere dingen en plots zie ik, helrood verlicht, van brand, van moord, voor mij uit: De Tragische Daad. De Daad is gedaan en niet meer te wenden. De misdaad wordt altijd gestraft, ook aan de Heros".

De nutteloze toeschouwer bleek in 1914 beter te hebben aangevoeld waar het met de oorlog op zou uitdraaien dan de generaal. Diens idee is een vals IDEAAL gebleken, gebaseerd op ondeugdelijke quasiwetenschappelijke gronden. Wat beiden wel hetzelfde constateerden was het enthousiasme waarmee men in Duitsland de oorlog inging...

Geopolitiek en vredes pogingen

Het mystieke gedoe van Von Bernhardt ten spijt lag aan de oorlog van 1914 expansiedrift ten grondslag. Bij Bismarck was het al begonnen. In het koloniale tijdperk zo vond men, was na Frankrijk en Engeland nu Duitsland aan de beurt. Tegenspel van vredelievende krachten vond zo rond 1910 (Kopenhagen) en 1912 (Bazel) vooral vanuit de Socialistische Internationale plaats. Deze had in 1899 al antimilitarisme en vreedzaam samenleven van alle volkeren verkondigd. Doortastendheid echter ontbrak. Tot verdriet van velen, ook in ons land stemde de sociaaldemocratische fractie in de Rijksdag vóór de oorlogskredieten. We kunnen gevoeglijk aannemen dat men vreesde anders de massa van zich te vervreemden. Troelstra had soortgelijke overwegingen toen hij hier voor de mobilisatiekredieten stemde. Bovendien was het antimilitarisme in de sociaaldemocratie van toen meer gericht tegen het systeem van het militaire apparaat in de burgerlijk-kapitalistische maatschappij, dan tegen militaire weerbaarheid op zich. Wat ontbrak was een los van partijpolitiek algemeen gedragen verlangen naar vrede en een algemeen gedragen afschuw van oorlog. De Franse socialist Jaurès, die tot het uiterste in deze trant opereerde, werd 31 juli 1914 door een nationalist vermoord. Conclusie: Vrede, afwenden van oorlog, is pas mogelijk als het volk om is, als het geloof in oorlog als toelaatbaar en effectief middel zal zijn verdwenen.

Koos de Beus

¹ (In München was destijds niets onbekend van het ultimatum aan België)

Terugkerende activiteiten

- Elke 1e zaterdag van de maand 14:00-14:30 Vredeswake op de Stadhuisbrug in Utrecht. Een half uurtje voor de vrede. Utrecht. Vredeswakegroep Regio Utrecht. Tilly Okhuizen (030-2615074, Geertje Kuipers (0345-56536). geertjek57@hotmail.com
- Elke 1e zaterdag van de maand van 12.00u-12.30u stiltekring 'in plaats van geweld, staan voor de vrede en ruimte voor dialoog'. De Raad van Kerken, het Vredesplatform IJmond en de werkgroep 'Moslims en Christenen'. Trees kruidenberg, 0251-222270
- Elke zondag 15:00 Wake Zonder Pardon - protestwake bij cellencomplex Schiphol-Oost. Ten Pol 64, 1438 AJ Oude Meer, Schiphol-Zuidoost. 06 5162 6529 - 06 3029 5461 - 020 699 8 996. evdpanne@upcmail.nl www.schipholwakes.nl
- Elke derde dinsdag van de maand 13:00-14:00 Stilte-actie tegen armoede in Nederland. We lopen zwijgend om de gebouwen van de Tweede Kamer, want armoede is nog steeds een schande. Iedereen kan aansluiten. Draag iets wits. Op het Plein, Den Haag. Initiatiefgroep Wij zijn het zat. 070-5117530 (Norga Simons). wezijnhetzat@hotmail.com www.armekant-eva.nl/stilteactie.htm

Eendaagse activiteiten

- 14 feb. 19.00-22.00 Seminar over Depleted Uranium (verarmd uranium) door de Stichting LAKA. De Amershof, Snouckaertlaan 11, Amersfoort
- 15 feb 20.00 Discussieavond met als thema "Interventies: militair en humanitair?" Inleiders Pol de Vos, participant van de Vredesconferentie te Brussel op 23 februari over zelfde thema in Brussel en Tariq Paikar (Ayenda-beweging), Afghaans vluchteling, over Wijkcentrum "De Kruin" Acaciastraat 178a, 2565 KH te Den Haag www.haagsvredesplatform.nl
- 16 feb 13:00-14:00 Wake Vrouwen in het Zwart. Stop de bezetting van Palestina en weg met die muur. Grote Markt (bij regen achter gemeentehuis), Groningen. groningen@vrouweninhetzw

Korte berichten

Burmees leger bestaat voor 30% uit kinderen

De militaire junta in Myanmar maakt gebruik van kindsoldaten, soms maar tien jaar oud. Dat schrijft mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch. Het rekruteren van deze jongens gaat vaak gepaard met veel geweld. Nu het verzet tegen de junta toeneemt en de desertie uit het leger groot blijft, zal de druk op kinderen toenemen, vreest Human Rights Watch. De organisatie schat dat er zo'n 400.000 kinderen in het leger zitten. Bron: Vredesbulletin Zutphen 29-12-2007

Aktie AGENDA

Selectie uit de landelijke Aktie Agenda van Omslag en Socia Media. De meest recente en volledige versie staat op www.aktieagenda.nl (u kunt daar zelf agendapunten invoeren).

- art.nl
- 23 februari 10 – 17.00 uur. Vierde vredesconferentie met het thema "Interventies, militair en humanitair", met beschouwingen over voor- en nadelen van militaire interventies, de voorwaarden en de misleidende argumenten, met diverse sprekers en discussieleiders. in de Vrije Universiteit George Spiret, F. Berniersstraat 29, 1060 Brussel, Entree € 3,- .
- 2 mrt. 15.00 uur. *Movies that matter*. Vertoning van de film *Day Break* van Hamid Rahmanian (≥16 jr.) over een ter dood veroordeelde in Iran met discussies. Filmhuis Den Haag, Spui 191 Den Haag. Uw Filmhuiskaartje is geldig als retour op alle bus-, tram- en RandstadRaillijnen van de HTM.

En verder:

8 maart, bekend als Wereldvrouwendag, is door de VN Civil Society Conference uitgeroepen als dag van solidariteit met Palestijnse vrouwen en herdenking van de "Nakba" (ramp: verdrijving van Palestijnen uit Israël). Op die dag zal in Utrecht een conferentie worden gehouden, gevolgd door een feestavond. Een en ander is georganiseerd door Palestijnse Vrouwen in Nederland, Vrouwen in het Zwart, Vrouwen voor Vrede, WILPF, Vrouwen van het Nederlands Palestina Komitee, dit in samenwerking met COS Utrecht en het Multicultural Women Peacemakers Network Nederland. Aanmelden: d.alfafara@cosutrecht.nl.

VN heeft een politieke gevangene in Kosovo

Albin Kurti wordt sinds 10 februari 2007 gevangen gehouden door de VN-Missie in Kosovo. Hij is de leider van de beweging 'Lëvizja VETË-VENDOSJE!' die streeft naar een geweldloze democratische beslissing over de toekomstige status van Kosovo. Hij werd gearresteerd na een vreedzame betoging die werd uiteengesloten door VN-politie. Daarbij kwamen twee betogers om. De Internationale Openbare Aanklager bestempelde het politioptreden als ongerechtvaardigd maar deed verder niets. Albin Kurti is in juli 2007 ontslagen uit de gevangenis maar staat sindsdien onder permanent

huisarrest. Als reden voert de aanklager aan dat hij een gevaar vormt voor de toekomstige status van Kosovo. Meer op de website www.freealbinkurti.org. Bron: WRI 9-11-2007

Italiaanse regering erkent sterfgevallen door verarmd uranium

In de periode 1996 tot 2006 zijn 37 Italiaanse militairen overleden aan kanker door verarmd uranium. 218 militairen werden ziek. Ze dienden in Bosnië en Kosovo. De Italiaanse minister van defensie Parisi heeft dit toegegeven voor een parlementaire onderzoekscommissie. Vorig jaar ontkende Parisi nog. Maar de cijfers over het aantal kankergevallen verdubbelden in een jaar tijd. Officieel wordt nog gesproken van 'vermoedelijke besmetting door verarmd uranium', maar er is al geld uitgetrokken schadeloosstellingen. Uit: *Algemeen Dagblad* 11-10-2007

Campagne tegen de Wapenhandel

Weinig mensen weten dat de export van wapens naar arme en door oorlogen verscheurde landen wordt ondersteund met veel overheidsgeld. Het European Network Against Arms Trade stelde er een onderzoek naar in. De resultaten zijn samengevat in een brochure 'Financing misery with public money' is te lezen en te downloaden in de virtuele leeszaal van het Museum voor Vrede en Geweldloosheid. (www.vredesmuseum.nl). Dit bericht 'Campagne tegen de Wapenhandel'. In een ander persbericht op 11 december kondigt zij haar jaarrapport aan. Hieruit blijkt dat Nederland van het zevende intussen het VIJFDE wapenexporterende land ter wereld is geworden. Geen reden om in oranje shirts de straat op te gaan!

Dit is géén grap!

In de *Reiskrant Special* van het gratis dagblad SPITS van 24 januari aangetroffen: "*Rampreizen, avontuurlijke reizen tegen knalprijzen.*" Stralend staat een roodkeurige stewardess tussen de puinhopen van een getroffen stad met als bijschrift "Afghanistan, 99,- p.p." in een koperkleurig zonnetje. Daaronder de tekst "*Investeren in veiligheid is de slimste belegging die we kunnen doen.*" Was getekend Minister Koenders ..

Chris Geerse,
Jan Bervoets